

NIETZSCHE'NİN İKTİDARI: GÜÇ İSTENCİ, PERSPEKTİVİST HAKİKAT VE ÜSTÜNİSAN KAVRAMLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Berkin DAĞLI¹

Ömer ALANKA²

Özet

Bu çalışma, döneminin filozof, kültür eleştirmeni ve sanatçı kimliklerine haiz, çok yönlü bir entelektüel olan Friedrich Nietzsche'nin iktidar mefhumuna olan bakışını anlamlandırma çabası üzerinde duracaktır. Nietzsche eleştirdiği muteber ahlaksal nizamı ve inşa olmasını temenni ettiği yeni düzenin kerteriz noktasını güç istenci kavramı üzerinden yorumlamıştır. Ona göre gücü istemek yaşanan hayatın olumlanması adına bir zorunluluk teşkil etmektedir. Çalışmanın odak noktası olan iktidar nosyonu Nietzsche'nin gücü isteme fiilinden teşkil olmaktadır. Nietzsche kendi felsefesini her bir düşüncenin başka düşünceler yoluyla mahvolacağı, muzaffer bir idealar bütünü olarak tanımlamıştır. Nietzsche kendi düşünce sistemini var olan tüm ahlaksal ve toplumsal değerlerin iktidarı karşısında inşa ederek yeni bir felsefi geleneğin temsilcisi konumunda yer almaktadır. Fakat onun mülahazasında tek ve biricik hakikat asla bulunmamakta aksine, hakikatin bireyin sahip olduğu perspektifler etrafında sürekli bir biçimde yeniden inşa edildiği düşüncesi yer almaktadır. Bu bağlamda Nietzsche'nin iktidar algısı, inşa ettiği kavramlar etrafında tartışılarak anlamlandırılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: İktidar, güç istenci, perspektivizm, üstünisan, Nietzsche

---

¹ Öğr. Gör., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, berkin.dagli@erzincan.edu.tr, ORCID No:0000-0003-3827-1976

² Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, <https://omeralka.com.tr>, ORCID No:0000-0002-5558-1848

NIETZSCHE'S POWER: A RESEARCH OF THE WILL TO POWER, PERSPECTIVIST TRUTH AND THE ÜBERMENSCH

Abstract

The present study will dwell on the approach of making sense of the concept of power by Friedrich Nietzsche, who came to the forefront with his philosopher, cultural critic and philologist identities and could look at the phenomena from a multifaceted intellectual perspective. Nietzsche has interpreted the acceptable moral order he criticizes and the point of reference of the new order he wishes to build through the concept of the will to power. According to him, the will to power constitutes a necessity for the affirmation of the life lived. The idea of power, which is the focus of the study, emerges from Nietzsche's act of demanding power. The idea of power, which is the focus of the study, emerges from Nietzsche's act of demanding power. Nietzsche is in the status of the representative of a new philosophical tradition by setting up his philosophic thought system toward the power of all existing communal and moral values. Nietzsche defined his philosophy as a triumphant set of ideas in which each thought would be destroyed by other thoughts. However, there is not only truth in his consideration. Contrariwise, there is the idea that the verity is consistently restructuring around the standpoints of the persona. From this point of view, Nietzsche's perception of power will try to clarify by discussing it around the concepts he has created.

Keywords: Power, Will to Power, Perspectivism, Nietzsche, Übermensch

Giriş

Nietzsche, *İyinin ve Kötünün Ötesinde* adlı eserinde her düşünürün en büyük korkusunun anlaşılmamaktan ziyade anlaşılmak olduğunu ifade etmiş ve yaşamı boyunca üzerinde düşündüğü en basit yapıdan en kompleks olguya kadar bu mülâhazasını yansıtmıştır (Nietzsche, 2015, s. 211). Nietzsche'nin düşünce sistemi kendisinden başka var olan tüm değer ve ideolojik düzenlerden müstakil bir şekilde ele alınıp değerlendirilmek zorunluluğunu taşımaktadır. Aksi halde Nietzsche'nin olay ve olgular karşısında inşa ettiği herhangi kavramı köşeleri olan bir değerler sistemiyle analiz etmek veya değerler sistemine entegre etmek iki yöntem adına da yanlılgılı bir durumun doğmasına neden olacaktır. Kendi kaderi ile daimî bir çatışma halinde olan, aşırılığın peygamberi şeklinde ifade edilen bu terapötik düşünürün dünya görüşü sistematikleştirilmeye elverişli değildir. Bu nedenle Nietzsche'nin

yazdıklarını sadece sosyoloji veya psikoloji gibi sınırlı alanlarda incelemekten ziyade daha geniş bir perspektiften ele alıp tetkik etmek, inşa ettiği nosyonlara zenginlik ve farklılık kazandıracaktır.

Nietzsche, doğada ve insan yaşamında meydana gelen her gelişmenin, olup biten tüm süreçlerin karşılıklı kuvvet savaşımını dahilinde olduğunu belirtmiş; var olan bütün fenomenlerin erke karşı duyulan yüksek tutkudan yani güç isteminden meydana geldiğini ifade etmiştir. Nietzsche güç istemi mefhumunun bazen hayatın bizatihi kendisi olduğunu varsayarken bazen ise bu mefhumu varlığın veya evrenin özü olarak tarif etmiştir. Çünkü güç istenci mefhumu Nietzsche'ye ait düşüncelerin kaynağında yer almakta ve kendisine ait tüm görüşlerin yorumlanmasında kullanılan bir kerteriz noktasını oluşturmaktadır. Aynı zamanda Nietzsche iktidar nosyonunu güç istenciyle açıklamakta ve bireyin en korkunç ve en tutkulu içgüdüsünün güce karşı duyduğu arzuda yattığını belirtmektedir (Nietzsche, 2002a, s. 355). Nietzsche için güç istemi Spinoza gibi varlığın korunması ve hayatın olumsuzlanması anlamı taşımamaktadır. Nietzsche güç istencini insanın en korkunç ve esaslı talebi olarak ifade etmiştir (Nietzsche F. , 2002a, s. 355). Nietzsche, dünyayı bir bütün olarak güç istencinin kendisi olarak kabul ederken; tek tek şeyleri ve fenomenleri de güç isteminin bir imi olarak ifade etmektedir (Nietzsche, 1968, s. 333). Erk, tek başına bir yetiyi icra etme becerisi anlamını taşıırken, erk sahibi ve kudretli olma hali ise bireyin idealleştirdiği hedefleri gerçekleştirebilme maharetine hasıl olduğunun göstergesidir. Güç istencine sahip ve herhangi bir ahlaksal normun baskısı altında yaşamayan birey, her daim olduğundan daha fazlasını istemektedir. Bu nedenle de Nietzsche için dünya farklı bir düzlemde anlam bulmaktadır.

Ve dünya bana göre nedir bilir misiniz? Onu size kendi aynamda göstereyim mi? Bu dünya: başlangıçsız ve sonsuz bir enerji canavarıdır ne artan ne de azalan, kendini genişletmeyen fakat yalnızca dönüştüren, sapasağlam, demirden bir güç büyüklüğüdür...birlikte akan ve hücum eden, sayısız yıllar boyu tekrar ederek ezelden ebede değişen ve ezelden ebede hep yeniden taşan, biçimleri gel-git halinde olan bir kuvvetler deryasıdır...bu dünyaya bir isim ister misiniz? Onun bütün bilmeceleri için bir çözüm? [...] Bu dünya güç istemidir, başka bir şey değil! Ve sizler, kendiniz de bu güç istemisiniz, başka bir şey değil! (Nietzsche, 2016, s.156).

Bu durum Nietzsche'nin de ifade ettiği gibi hayatın sonsuz bir devir daim içerisinde ilerlediğinin en temel göstergesidir. Birey her durum ve olay karşısında sahip olduğu istenç ve iktidar arzusu ile "en" olmanın peşinde gitmektedir. Nietzsche ile beraber güç isteminden bahseden bir diğer düşünür ise Schopenhauer olsa da Nietzsche güç istenci kavramını Schopenhauer'dan

tam aksi bir düşünce üzerinde inşa etmiştir. Nietzsche'nin güç istenci, yaşamın kendisini inşa ederken nihai amacının da bu istenç doğrultusunda şekillendiğine işaret ederken, Schopenhauer'ın istemi tıpkı Hristiyanlıkta ya da Platon'da olduğu gibi yaşama karşı bir öç ve kin beslemektedir (Nietzsche, 2003, s. 59-60). Nietzsche için Schopenhauer Hristiyan idealinden kurtulamamış Tanrı'nın ahlaksal normlarını içselleştirmiştir. Bu nedenle Nietzsche, Schopenhauer'un güç istemi hakkında ifade ettiği tüm görüşleri budalaca ve mutlak suretle reddedilmesi gereken şeyler olarak ifade etmiştir (Nietzsche 2002a, s. 474-475). Nietzsche'nin güç istemi mefhumu başta olmak üzere, nihilizm, sürü insanı gibi pek çok kavramında da karşı çıktığı ve batı felsefesinin kerteriz noktası olarak belirlediği Platon ve onun ahlak anlayışı Hristiyan öğretilerinin de temelini oluşturmaktadır. Ayrıca batı metafiziğine istinatgah olarak teşekkül eden Hristiyan öğretisi bireyciliğe tamamen karşı çıkarken, şimdiki anı ve yaşanan dünyayı, ahiret ile kıyaslayarak değersizleştirmiş ve ehemmiyetsiz bir üslupla tarif etmiştir (Öner & Çevikbaş, 2018, s. 112). Nietzsche kendi düşünce sistemini başta batı metafiziği, Hristiyan sağıtöresi ve Platon gibi inançsal ve fikrinsel akımların karşısında inşa etmiştir.

1. Güç ve Dekadan

Güç istenci hayatın durmayan akışında hakikat söylemi üzerinden kendi varlığını her daim yeniden üretmektedir. Güç, hakikatten teşekkül etmektedir. Bu nedenle zaman, mekân ve inanç fark etmeksizin hakikati üreten her moral norm Nietzsche için üstesinden gelinmesi gereken ve öznenin özgürlüğü önündeki en büyük engeldir. Hakikati elinde bulunduran kişi veya sınıf beraberinde iktidarı da elinde bulundurmakta ve toplumu sahip olduğu hakikatler bağlamında kontrol etmektedir. Bireyin gündelik hayat pratiklerinden düşünsel seyrine kadar hayatının her alanını hakikat semsiyesiyle disipline etmek aynı zamanda güç istencinin de somut bir göstergesidir (Çelebi, 2013, s. 515).

Nietzsche hakikat mefhumundan yola çıkarak tüm yerel ve evrensel ahlak anlayışlarına karşı ciddi manada olumsuz bir tutum takınmış ve söylemleri ile soyut devrimsel savaşını başlatmıştır. Nietzsche aydınlanma dönemi öncesi Avrupa'sında hakikati elinde bulunduran ve kendi çıkarına göre hakikati sürekli bir biçimde yeniden üreten Hristiyan ahlakına büyük eleştiriler yöneltmiştir. Hristiyanlık öğretisi bireyin dünyaya karşı güdüsel arzularının bastırılması gerekliliğini öğütlerken uhrevi duygularının dünyevi isteklerinin önünde yer alması gerektiğini gerek ceza gerek ise korku metaforlarıyla sürekli bir biçimde tembihlemektedir. Hakikati elinde

bulunduran ve bu nedenle iktidara hasıl olan Hristiyan ahlakı her daim bireyin yaşadığı bu dünyayı kötölemiş, aşağılamış ve sadece uhrevi anlamda kötürümlerin zevk alacağı bir yer olarak tasvir etmiştir. Var olan her şeyin yaratıcısı, kulunun, rızkının ve kaderinin belirleyicisi, yaşamın ve ölümün tek sahibi olarak Hristiyan ahlakında inşa edilen Tanrı algısı bireyi edilgen ve aciz kılmıştır. Hristiyan ahlakında Tanrı'nın emir ve yasaklarını tebaaya anlatmakla görevli kılınan Kilise ise hakikate sahip olmanın avantajı ile döneminin hem siyasal hem de inançsal anlamda iktidarı konumunda yer almıştır. Nietzsche'nin (Nietzsche, 2016, s. 95) "*nerede bir canlı gördüysem, orada güç istemini gördüm*" ifadesine somut örnek olan Kilise, kendi çıkarlarını tanrısal buyukların önüne geçirecek, iktidarının devamlılığına hizmet edecek her şeyi muteber kılmıştır. Kutsal kitap, Kilisenin iktidarının sürekliliği doğrultusunda her olay ve olgu için tekrar tekrar içtihat edilmeye başlanmıştır (Nietzsche, 2011, s. 47). Bu ve bunun gibi sebepler Nietzsche'nin Hristiyan inanışa karşı büyük bir nefret beslemesine neden olmuştur. Ayrıca Hristiyan ahlakın asketizm anlayışı doğrultusunda bireyi geçmişinden, bugününden ve geleceğinden alıkoyma girişimi Nietzsche'nin olumsuz tavırlarının şiddetli bir şekilde artmasına neden olmuştur.

Hristiyanlıkta 'kutsal' amaçların eksik olmasıdır, benim onun araçlarına itirazım. Yalnızca kötü amaçlar: yaşamın zehirlenmesi, yalanlanması, yadsınması, bedenın hor görülmesi, insanın günah kavramı yoluyla değersizleştirilmesi ve kendini karşılar hale getirilmesi (Nietzsche, 2002b, s. 78).

Nietzsche, öznenin kendi zihinsel ve fiziksel gücünün farkında olmamasını ve bunu kendi yaratıcılığı için kullanamamasını da güç istenci mefhumunu kendi iktidarı lehine kullanan Hristiyan öğretilerine bağlamaktadır. Nietzsche için esasında bir öznenin gerçek olarak varlığından bahsetmek sakıncalı bir duruma da yol açabilir. Çünkü Nietzsche, Güç İstenci adlı eserinde (2002, s. 193) özneyi bir fiksiyon olarak tanımlamıştır. O, kendisinden önce var olan özneyi kurgulanmış ve imal edilmiş bir şey olarak tarif etmiş ve ancak kuvvetlerin ilişkisinden doğan ve kuvveti talep eden bir öznenin gerçekten özne olarak ifade kazanacağını belirtmiştir. Hristiyan ahlakının ve batı metafiziğinin sınırlarını çizdiği hakikat ve ahlak anlayışları içerisinde inşa edilmiş özne, Nietzsche tarafından hem bilen hem de fail öznenin reddedilmesine neden olmuştur (Atbakan, 2018, s. 2). Bu sebeple Nietzsche üstüninsanı tanımlarken imal edilmiş özneye kıyaslamakta ve bu kurgulanmış öznenin ancak güç istencini içselleştirmiş ve harekete geçen üstüninsan tarafından yok edileceğini ifade etmiştir. Özne hasıl olduğu aşkın güç ve kudret nedeniyle büyük bir endişeye kapılmaktadır. Tarif ve tasvir edemediği bu güç nedeniyle psikolojik bir bunalıma giren özne malik olduğu bu gücü kendisinden ziyade daha kutsal ve daha kudret sahibi bir varlığa

atfederek anlamlandırmaya çalışmıştır. Fakat bu güç devri sırasında yarattığı varlığa o denli önem ve ihtiram göstermektedir ki kendi varlığını ve yetisini hiçe sayarak tüm kudretli manaları Tanrı'ya isnat etmiştir (Baykan, 2022, s. 40). İşte Nietzsche'nin Hristiyan ahlakı ve öğretilerine karşı çıkararak "Tanrıyı öldürmesi" bu duygu ve durum karmaşasından ortaya çıkmıştır (Nietzsche, 2016, s. 7). Nietzsche'nin öldürdüğü Tanrı şüphesiz Hristiyanlığın Tanrı'sıdır (Deleuze, 2021, s. 222). Tanrı'nın ölümü ile Platon'dan 19. yüzyıla kadar uzanan Batı metafiziği büyük bir dekadansa uğramış ve duyuüstü dünyanın ehemmiyeti geçerliliğini yitirmiştir. Aynı zamanda tüm ahlaksal kutsiyetlere savaş açan Nietzsche, Tanrı'yı öldürerek o zamana kadar muteber olan Hristiyan öğretilerinin de mesnedini boşa çıkarmıştır. Batı felsefesinin temel dayanağını Platonculuk olarak anlamlandıran Nietzsche için metafizik sona ermiştir (Heidegger, 2001, s. 18). Birey artık kutsal olan her şeyden muaf ve özgürdür. Tüm ahlaki değerler, Tanrı'nın ölümü ile değersizleşmiş ve muteberliğini yitirmiştir. Birey bir boşluk içerisine hapsolmuş, tüm kural ve normlardan sıyrılarak yeni bir yol ve güzergâh arayışına girmiştir. İşte burada tüm eski ahlaksal değerlerinden sıyrılarak gerçek manada insan olma şansını yakalayan özne yine zayıflığına ve edilgenliğine mağlup olmuş ve rasyonel temeller üzerine bina olan ussal bir perspektifte dünyayı yorumlayan modernizmi sığınacak güvenli bir liman olarak benimsemiştir. Aydınlanmanın klasik filozoflarından farklı olarak dayatmacı her türlü iktidar anlayışına karşı olan Nietzsche, modernizmin tahakkümcü tavrına da olumsuz bir tutum takınmıştır (Gerhardt, 1996, s. 35-52).

Modernizm, rasyonel ilkeler üzerinden toplumsal yaşama biçimini kutsamış ve bireyin insan olma edimini sağlayacak en önemli unsurun toplum içerisinde kurallara riayet ederek yaşaması olduğunu ifade etmiştir. Bu yeni anlayış biçimi Nietzsche tarafından *sürü ahlakı* şeklinde yorumlanmıştır. İnsan olma yetisini gerçekleştirecek güce ve cesarete sahip olmayan öznelerin, ekseriyetin gölgesi altına girerek güç istemini reddetmesini kabul etmeyen Nietzsche; inşa edilmek istenen bu yeni sistemde öznelerin toplum adına kendisini feda edeceğini ifade etmektedir. Nietzsche modern toplumsal yapılanma ile sürü ahlakı arasında yakın bir ilişki olduğunu ileri sürer. Sürü ahlakında birey kendi varlığını sürünün inayeti adına kurban eder. Modern toplum yapısında da birey Hobbes'un toplum sözleşmesi kuramı bağlamında kendi hak ve özgürlüklerinden toplumun iyiliği adına vazgeçer. Bu durum basit bir vazgeçişten ziyade hak ve özgürlüklerin, büyük ve kudretli bir sistemin daha iyi işlemesi adına devredilmesini içeren rızaya dayalı bir teşekküldür. Bu sistem değerler bütünü olarak Hristiyan öğretilerinden farklı bir üsluba sahip olsa da toplum içerisinde neyi, ne zaman, kimle ve hangi şartlar altında yapmamızı öğütleyen, bireyin gündelik hayat pratiklerini

tamamıyla tasarlayan ve nasıl yaşamamız gerektiği konusunda bizleri sürekli yönlendiren yeni bir modeldir (McyIntre, 2019, s. 568). Platon'dan aydınlanmaya kadar süregelen metafiziksel anlayış içerisinde birey Tanrı'nın yarattıkları arasında eşrefi-i mahlukat statüsünde yer alarak kendi varlığını anlamlandırırken, Tanrı'nın ölmesiyle tüm ahlaki öğreti ve değerlerin kaybolması ardından; tebaa, toplum ve vatan olgusunu kendisine çatı bir mefhum olarak belirlemiştir (Kuçuradi, 1967, s. 158). Özne artık insan olmak adına toplumsal hayata girmeye mecburdur. Ötekileştirilmemek adına sözleşmeyle haklarını devrederek girmeyi taahhüt ettiği modern toplumsal yapının parçası olma hali, yeni düzende var olabilmenin ön koşulu haline gelmiştir. Sözleşme ile güç istenci özünde benzerlik gösterse de Nietzsche için durum tamamen farklı bir boyutta ele alınmaktadır. Toplum sözleşmesinde insanın içgüdüsel olarak ölmekten kaçınacağı ve hayatta kalmak adına varlığını koruyacağı esas alınır. Fakat Nietzsche; canlı olan her şeyin büyümek ve gelişmek zorunda olduğunu ifade etmiştir. Fetih ülküsü ile bireyler ve toplum yabancı ve öteki olarak anlamlandırdığı ve tasvir ettiği düşmanı kendi varlığının muhafazası ve devamlılığı adına ya yok edecek ya içerisine alarak zararsız hale getirdiğinden emin olana kadar asimile edecektir (Nietzsche, 2002a, s. 356). Modernizm, bireye toplumsal ve sosyal bir varlık olduğu idesini sürekli vurgulayarak müşterek bir değer yapısı oluşturmayı amaç edinmiştir. İnşa edilen bu yeni ahlak biçimi ile iyi ve kötü yeniden tanımlanmış ve bireyin toplumsal yaşamda hayatını nasıl idame ettireceğine dair güzergâh belirlenmiştir. Sürü ahlakına sahip birey toplumsal yaşamdan dışlanmamak ve öteki olmamak adına modernizmin yarattığı ahlaksal değerlere sıkı sıkıya sarılmış ve büyük bir kutsiyet atfetmiştir. Sürü ahlakının insanı için önemli olan güç istencinin buyrukları değil sıradan bir vatandaş olarak toplumsal ve ekonomi yapısının bir parçası olmaktır (Nietzsche, 2002b, s. 35). Bu durum eşitlik kutsalı altında toplumsal bir standardizasyona neden olmaktadır. Modernizm ise toplumun tüm fertlerinin sözleşme ve hukuk önünde eşit olduğu savını Orta Çağ karanlığına nazaran bir başarı olarak ön plana çıkarmaktadır. Erdemli olma hali bireyin tüm istek ve arzularından toplumsal çıkar adına vazgeçmesi olarak lanse edilmektedir. Toplumsal kurallar, erdemli birey için kendi şahsi menfaatleri ve kazancından her zaman daha önde yer almaktadır. Erdemli olmak kişinin benliğinden, şahsiyetinden ve egosundan sıyrılarak kendisini toplumun –yani sürünün- bir parçası olmayı gerektirmektedir (Kuçuradi, 1967, s. 46). Çobanın olmadığı bir sürü de herkes aynı şeyi talep etmekte ve herkes aynılaşmaktadır (Nietzsche F. , 2016, s. 12). Modernizm çatı bir ahlak öğretisini erdemli birey prototipi üzerinden yaratmakta ve muteber hale getirmektedir.

Bir erdemli insan bir "şahıs" olmadığından bir aşağı tür insandır, tersine ebediyen ortaya atılmış olan bir insan şemasına uygun olduğu için değerini

bundan alır. Onun değeri çekici olduğundan değildir: O başkalarıyla karşılaştırılabilir, ona benzerleri vardır, o tek değildir... Erdemlilik özel hal ve durumlarda aptallığın saygıya değer bir biçimidir. Bu sebepten kim onu kötüye alabilir? Ve bu tür erdemlilik bugün de varlığını sürdürmektedir. Yine de bütün sınıflarda mümkün olan ve kendisini saygınlıkla ve gülümsemeyle karşılayacağımız bir tür cüretkâr köylü saflığıdır (Nietzsche, 2002b, s. 172-173).

Nietzsche erdemli olma halini, modernizm tarafından edilgen ve itaatkâr kılınan birey için küçük düşürücü bir tavır olarak yorumlar. Modernizm yasalar vasıtasıyla eşitçilik ilkesini toplumsal bir fayda olarak bireye sunmuştur. Fakat Nietzsche için eşitlikçilik, Hristiyan ahlakının bir devamı niteliğinde yer almaktadır. Azınlığın ayrıcalığı sona ermiş fakat çoğunluğun yararı gözetilmeye başlanmıştır. Bu temsil modern demokrasinin en önemli özelliğini oluştururken aynı zamanda sürü ahlakının da yeniden yapılanması anlamı taşımaktadır (Nietzsche, 2011, s. 50). Nietzsche için hangi paradigma veya hangi ahlaksal öğretiler olursa olsun hiçbirinin genelleştirici ve kapsayıcı muteberliği bulunmamaktadır. O, ahlaklı ve erdemli olma haline plüralist bir tavırla yaklaşarak bu kavramları tarif ve tasvir etmekten kaçınmıştır. Nietzsche tüm evrensel ve üst değerlerin karşısında yer alırken bu kavramların perspektivist hakikat bağlamında ele almıştır. Onun için her türlü ahlaksal norm ve üst değer bireyin şekillendirilmesinde kullanılan bir araçtır. Bu nedenle hakikat üretimi ve söylem inşası bağlamında ister Hristiyan öğretileri olsun ister ise modernizmin rasyonel temelleri olsun, ikisi de kendi iktidarının devamlılığı doğrultusunda değerler sistemi inşa etmektedir.

Nietzsche'nin her türlü hakikat biçimini reddetmesi ve hakikatin olmadığına dair bir mülâhazasının bulunduğu kanısı Nietzsche adına yanlış bir düşünceye varmamıza neden olabilecektir. Çünkü bütün hakikatlerin reddedilmesi ve bütün üst değerlerin alaşağı edilmesi de esasında bir hakikat söylemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum Nietzsche'nin düşünce sistematüğinde bir paradoksun var olduğu yanlışlığına düşmemize sebep olmaktadır. Nietzsche hakikat karşısında her zaman olumsuz bir tavır takınmaz. Aksine; “tüm isteklerini hakikate, her türlü hakikate düz, haşin, çirkin, itici, Hristiyan olmayan, ahlak dışı hakikatlere bile feda etmek için kendilerini eğitmişlerdir, çünkü böylesi hakikatler vardır” diyerek hakikati gerçek anlamda olumladığı durumlar da vardır (Nietzsche, 1974, s. 15). Nietzsche, yukarıda da değinildiği üzere tüm değerlerin ve ahlaksal öğretilerin inşa ettiği hakikate karşı çıkarken; güç istencine dayalı, devingen ve kusurlu hakikati muteber görmektedir. Çünkü bireyin zihin dünyası sürekli bir devinim halinde değişkenlik gösteren akışkan bir süreci kapsamaktadır. Bu

nedenledir ki durağan hiçbir hakikat öğretisi bireyi güçlü kılamaz. Dünya üzerinde yaşamış, yaşayan ve yaşayacak olan insan sayısı kadar hakikat var olmuş ve var olacaktır. Nietzsche bireyin doğduğu ilk günden erişkinliğe ve oradan yaşlılığına kadar edindiği ve maruz kaldığı her olay ve olgunun perspektifsel bir yanının olduğunu ifade etmiştir. Her birey olası bir durum karşısında kendisine ait perspektiften dünyayı algılamakta ve kendi hakikatini yine bu öznel bakış açısı ile inşa etmektedir. Bu bağlamda bir durum, olay veya kavram asla gerçek anlamıyla tarif ve tasvir edilemez (Selvi, 2017, s. 47). Ancak İlahi bir göz ya da Horos'un gözleri herhangi bir durum ve olay karşısında tam olarak tanımlama yapabilir.

Bundan böyle, sevgili filozofların, -saf akıl, -mutlak tinsellik, -kendi başına bilgi gibi çelişkili kavramların tuzağına karşı koruyalım – onlar hep tümüyle düşünülemez bir göz düşünmemizi beklerler bizden, belli bir yöne yönelmemiş, etken ve yorumlayıcı kuvvetlere engel olan bir göz, görmenin bir şeyi görmek olduğunu fark etmemiş, saçma ve kavranamaz bir göz beklerler. Oysa, yalnızca belli bir açıdan görme vardır, yalnızca belli bir açıdan -bilme; bir şeyin üzerinde ne denli etkili konuşmamıza izin verilirse, o denli çok gözlere, farklı gözlere gerek vardır; o denli araştırdığımız nesnenin içine girip, -kavramamızı, -nesnel kılız (Nietzsche, 2015, s. 142).

Nietzsche'nin perspektivizm nosyonu diğer kavramlarından tanım ve anlamlandırma noktasında farklı bir konumda yer almaktadır. Nietzsche güç istenci, üstüninsan, amor fati ve nihilizm mefhumları için açık ve net bir tasvir yoluna giderken perspektivist hakikat hakkında yalın ve anlaşılır bir tanım yapmaktan geri durmuştur. Fakat perspektivist hakikat esasında geleneksel epistemolojiye yeni bir seçenek olarak ortaya çıkmıştır şeklinde iddiada bulunmak hatalı bir yaklaşıma neden olmayacaktır. Geleneksel epistemolojinin fenomen ve numen, özne ve nesne, mantık ve nedensellik gibi konularda öne sürdüğü savları, Nietzsche perspektivist hakikat bağlamında ele alarak çok farklı bir bakış açısının doğmasına vesile olmuştur. Nietzsche perspektivist hakikat bağlamında her insanın kendi iktidarı adına gücü isteyeceğini ve bu erke hasıl olacak şekilde eylem ve söylem ürettiğini ifade etmektedir. Bu bağlamda perspektivist hakikat için en önemli konuların başında gelen olay şüphesiz dil ve dilin kullanımınıdır.

Kısacası, dilin gelişimi ile bilincin gelişimi el ele gider... Bizim bilincimizde duyu verilerinin ortaya çıkması, onları sabitleyebilme, onları dışsalmışçasına sergileme gücümüz, bunları imler aracılığı ile başkalarına aktarma ihtiyacımızla birlikte artar. İmler bulan insan aynı zamanda kendini her zamankinden daha fazla bilen insandır. İnsan kendi bilincini ancak sosyal bir hayvan olarak kazandı, - hala da bunu yapıyor, giderek daha fazla yapıyor (Nietzsche, 2003, s. 226).

Nietzsche perspektivist hakikat yaklaşımı ile Platon'dan günümüze kadar uzanan ideler dünyasının aslında özünden kopartılmış, gerçek olmayan vaatler sunan, yalancı bir dünya olduğunu ifade eder. Çünkü hiçbir olgu, olay veya kavram birbirleriyle aynı değildir ve olgular hakikate ilişkin gerçek bilgiyi vermekten uzaktır. Nietzsche için yorumun ve perspektifin olmadığı bir dünyanın varlığından söz edilemez. Fenomenlerin gerçekte oldukları durumun bilgisi, her zaman yüksek bir tutku ile arzulanan fakat asla ulaşılamayan ütöpik bir yanılsamadan başka bir şey değildir. Hakikat ve ona ait gerçeklik ulaşılamayan bilgidir. Bu nedenle hakikat gibi zuhur eden geçici gerçeklik, bireyin olayları kendi perspektifinden yani iktidara olan istencinden vuku bulmaktadır. Hakikat kişiden kişiye değişen, iyi bir retorik sahibi tarafından yorumlanan ve yeniden inşa edilen ve uzun süre kullanıldıktan sonra herkesçe muteber sayılan insan ilişkilerinin yanılsamalı bir sonucudur (Megill, 2021, s. 93). Perspektivist hakikat anlayışına sahip olan birey, hakikati ve bilgiyi iktidar sahibi olmak adına bir araç olarak kullanmaktadır. Çünkü bilgi ve muteber kılınmış hakikat, başkaları üzerinde tahakküm kurmanın en kısa yoludur. Erk sahibi dilediği bilgiyi yaratırken kendi iktidarını şekillendirmekte ve yetersizliğinin üstünü örtmektedir (Foucault, 2006, s. 60-68). Dünyanın devir daim hali ve tahakküm sahibinin dönemsel olarak değişmesi, hakikatin perspektifsel gerçekliği ve sürekli bir biçimde yeni ahlaki üst değerlerin yaratılma ve yeniden yok edilme istemi, bireyi dekadansa uğratmakta ve içini dolduramadığı bir hiçliğe kapılmasına neden olmaktadır.

Tanrı'nın ölümü ile muteberliğini yitiren tüm ahlaki değer ve üst öğretiler bireyin yüzyıllardır acizliğini dayandırdığı anlayışın ortadan kalkmasına sebep olmuştur. Bu durum aynı zamanda bireyin kanıksamış olduğu alışkanlıkları kaybederek büyük bir hiçliğin içine düşmesine neden olmuştur. Nietzsche bu durumu nihilizm mefhumuyla anlamlandırmaya çalışmıştır. O'nun için nihilizm; "insan varlığının şimdiye kadar ki değer yorumunun sonucu olarak" ifade bulurken, nihilizmin anlamı nedir sorusuna ise: "En üst değerlerin değersizleşmesi. Hedef yok: "Niçine bir yanıt verilebilmiş değil" şeklinde cevap vermiştir (Nietzsche, 2002a, s. 23). Nietzsche, belli bir dönem muteber sayılan herhangi bir değer zaman içerisinde mahiyetini kaybetmesini; değersizleşmenin, değer doğasında var olan bir olgu olarak tarif etmiştir (Guérin, 2006, s. 245). Bu bağlamda Nietzsche; değerlerin değersizleştiği, güvenilir olanın artık ehemmiyetsiz olduğu ve tarihsel bir artalanı dayanan bu olguyu nihilizm şeklinde ifade etmiştir. Hristiyan öğretilerinin değersizleşmesi toplumsal bir dekadansı başlatmış ve bu durumun nihayetinde mantıksal bir sonuç olarak nihilizm, bireyin zihinsel perspektifinde yerini almıştır. Her türlü ahlaksal değer ve üst öğreti artık şüphe

barındıran ve güvenilir olmayan kaynaklar haline gelmiştir. Tabii burada ahlaksal değer ve öğretileri şüphesiz Hristiyanlığın dayattığı normlar hiyerarşisi şeklinde anlamamız gerekmektedir. Uhrevi olan her şeyin manasını yitirdiği, ahiret inancının boş bir masal olarak algılandığı bu yeni dönemde büyük bir çöküntü içerisinde olan birey kendisini hıyanete uğramış şekilde hissetmektedir.

Nihilizm psikolojik ruh hali olarak ortaya çıkmak mecburiyetindedir, ilkin şayet bütün olayda onun içinde olmayan bir "anlamı" ararsak: Öyle ki arayıcı sonunda cesaretini yitirir. Nihilizm bu takdirde gücün uzun süre boşa harcanmasının bilincidir, "boşunaliğın" kahrıdır, güvensizliktir, insanın kendini herhangi bir şekilde dinlendirilmesi için kendini herhangi bir şeyle yatıştırmaya fırsat bulamamasıdır. Sanki insanın çok uzun süre kendini aldatmış gibi kendinden utanmasıdır (Nietzsche, 2002a, s. 26).

Bireyin içerisinde yer aldığı bu vaziyet, esasında bir olumsuzluk hali değil buhran durumu olarak tanımlanmaktadır. Var olan her türlü mevcut değerlerin çökmesi, buhranı tetiklerken, esas problem; aşağıya edilen değerlerin yerine yenisinin yaratılmaması durumunda vuku bulacaktır. Güç istenci nosyonu, kendisini nihilizm içerisinde de göstererek buhran halindeki bireyin bu boşluğu kendi değerleri ile mi donatacağı yoksa boşluk içerisinde savrulacağı mı hususunda da belirleyici bir rol oynamaktadır. Burada farkı yaratacak durum güçlünün iradesi ile zayıfın edilgen ve aciz tabiatıdır (Coşar, 2002, s. 10). Arada kalan ve zihinsel dünyası mariz bir yapıda bulunan birey; nihilizmi, yeni değerler sistemi yaratmak suretiyle aşabilecektir. O ana kadar var olan her türlü ahlak ve öğreti biçimi, onun yerine düşünmüş, onun yerine hayatı hangi kıstaslar altında nasıl idame ettireceğine karar vermiştir (Blackham, 2005, s. 39). Artık düşünme ve yaratma sırası kendisine gelen birey bu şiddetli özgürlüğün ve sorumluluğun altından yalnızca güç istencine duyduğu yüksek arzu ile kalkabilecektir. Bu durum bireyin kendisini yeniden anlamlandırmak adına aşmak zorunda olduğu bir engel olmakla beraber kendi değerlerini yaratabilmesi adına sahip olacağı tek şanstır. Fakat burada Nietzsche nihilizmin iki farklı anlayış biçiminden inşa olduğunu ifade etmiştir. Hiçbir ahlaksal değere bağlı olmayan ve kendi gücünün farkına varan bireyin içerisinde bulunduğu durumu etkin nihilizm olarak tanımlarken; üst öğretilerin artık gündelik hayatını ve inanç dünyasını şekillendirememesinden kaynaklanan boşluğa hapsolan bireyin halini edilgen nihilizm olarak tasvir edilmiştir (Blackham, 2005, s. 31). Nietzsche edilgen nihilizmi bireyin içerisine düştüğü büyük boşluğu doldurmak için herhangi bir girişimde bulunmayarak, yeni değer ve öğretilerin yaratılmaması hali olarak tasvir ederken aynı zamanda bu durumu olumsuzlamaktadır. Nietzsche için önemli olan, bireyin yaratıcılığının ön planda olduğu, güç isteminin son derece etkin bir halde teşekkül ettiği etkin nihilizmdir. Çünkü birey içine düştüğü boşluğu

kendi iktidarı adına bir fırsat olarak görmektedir. Etkin nihilizmin çerçevesi altında yer alan birey, cesareti yüksek, edilgen bir ruh halinden kudretli bir tine geçiş yapmak için hevesli ve oluşan boşluğu kendi değerleri ile doldurma eğilimine sahip bir prototip çizmektedir. Etkin nihilizm, tüm ahlaki değer ve öğretilerin yeniden düşünülerek anlamlandırılması adına toplumsal bir yeniden inşanın da fırsatını sunmaktadır (Pearson, 1998, s. 66; Nietzsche, 2002, s. 50). Fakat insan sahip olduğu kudretin ve erkin farkında değildir. Alaşağı edilen tüm ahlaksal ve inançsal değerler sonrası dünyanın nasıl ve hangi şartlar altında yaşanabileceğine dair bir fikri bulunmamaktadır.

2. Sürü Ahlakına Karşı: Üstüninsan

İyi ve kötü ortadan kalkmış, ceza ve adalet yerini öznel hakikatin tahakkümüne bırakmıştır. Bireysel ve toplumsal açıdan dekadansın hâkim olduğu bu durumda Nietzsche için önemli olan husus Tanrı'nın ölmesi değil; Tanrı'nın varlığından söz edilmeyen yeni nizamda değerler sistemin nasıl ve kimler tarafından inşa edileceğidir. İşte burada Nietzsche'nin insanlık ideali açısından nihai ülküsünü oluşturan üstüninsan; kendi yazgısını yaratma, dönüştürme ve yok etme yetisiyle tarih sahnesinde yerini almalıdır. Artık sürü insanın ahlakı ve bu ahlakı benimsemiş insanın değer sistemi yok olmuş; Tanrı ölmüştür. Sonsuz bir hürriyet girdabının içerisinde olan insan, sadece ve sadece kendi yeni değerler sistemini yaratarak bu hiçliğin içerisinde anlamlı bir yaşam biçimine kavuşabilir (Camus, 1990, s. 69). Bu devrimi gerçekleştirebilecek güç istemine sahip ve her türlü iktidar biçimine şiddetle karşı çıkan tek varlık şüphesiz üstüninsandır.

Tanrı öldü artık! Ey yüksek insanlar, bu Tanrı sizlerin en büyük tehlikesizdi. Ancak o mezara gireli beri dirildiniz sizler yeniden. Ancak şimdi geliyor büyük öğle, şimdi ancak yüksek insan efendi olacak! Anladınız mı bu sözü ey kardeşlerim? Korkuyor musunuz yoksa: yürekleriniz mi sersemleşiyor? Uçurum mu açılıyor önünüzde? Cehennem köpeği mi havlıyor size? Haydi bakalım! Haydi! Ey yüksek insanlar! Şimdi ancak doğum sancıları içindedir insan geleceğinin dağı. Tanrı öldü: şimdi biz, üstüninsanın yaşamasını istiyoruz (Nietzsche, 2016, s. 289-299).

Tanrı'nın ölümü, Nietzsche tarafından Hristiyan değerlerinin ve öğretilerinin ölümü olarak ifade edilse de beraberinde sürü ahlakının ve kurallarının da alaşağı edilmesini ihtiva etmektedir. Sürü ahlakı zayıf ve edilgen nihilizmi benimsemiş bireylerin müşterek talep ve isteklerinden ortaya çıkarak güç istenci mefhumunun gerekliliklerinden uzak bir toplumsal davranış bütününe yansıtılmaktadır. Bu bağlamda yeni bir ahlak ve değerler

bütünü yaratabilme amacıyla yıkıcı bir tutum yapısına sahip olan kişi; üstüninsandır. Üstüninsan, sürü ahlakının dayattığı toplumsal fayda görüşünü önemsemez. Onun için önemli olan güçlü olmak, yaratmak ve bir daha yaratabilmek adına yıkıcı olmaktır. Nietzsche'nin üstüninsan tasviri, Dionysos'un dünya görüşü ile de büyük bir benzerlik göstermektedir. Üstüninsan, kaotik Dionysos tınıyla iç içe geçerek içerisinde yaşadığı toplumsal ve inançsal tüm değerleri geri planda bırakarak kendi yaratıcı ruhunu ortaya koyan güç istencinin somut bir göstergesidir (Eyüpoğlu, 1991, s. 60). Nietzsche üstüninsanın ortaya çıkışını Tanrı'nın ölümü ile ilan etmektedir. Fakat Tanrı'nın ölümüyle beraber boş kalan ahlak ve değerler sistemi alanını modernizmin rasyonelci tavrı ve bilimin mutlaklığı doldurmuştur. Kutsal öğretileri bireyin gündelik hayatına tatbikiyle meşgul olan din adamları ve onların değerlerinin yerine, pozitivizmin ve ussallığın tahakkümünü toplumsal tabana yaymaya çalışan bilim adamları almıştır. Yeni iktidarın tüm kural ve üst değerleri bir önceki anlayışa göre tamamen farklı hatta zıt kutuplardan oluşmuştur. Fakat toplumsal anlamda bir muteberliğe hasıl olmuş son iki iktidar biçimi de bireyin pasivize edilmesini farklı yollardan deneyerek tatbik etmeye çalışmıştır. İşte bu noktada Nietzsche'nin sesi eleştirel anlamda yükselmektedir. O üstüninsanı aynı zamanda modernizmin inşa etmek istediği sürü ahlakına sahip bireyin karşısına çıkarmaktadır.

Nietzsche'nin üstüninsanı iktidar tahakkümleri arasında bir köprü vazifesi görmektedir. Nietzsche kendi felsefi düşünce sisteminde arkaik bireyle modern birey arasında bir bağlantı kurarak postmodern düşünce sisteminin temellerini atmıştır. Benzer şekilde güç istencine sahip üstüninsan yaratımıyla da şimdinin ve bu dünyanın iktidarını sonsuza kadar bireyin yani üstüninsanın kendisine vermeyi hedeflemektedir. Bu ülküye erişildiği zaman doğa ile insan arasındaki iktidar mücadelesi sona erecek ve uzlaşmalı bir bütünleşme hayat bulacaktır (Heidegger, 2001, s. 429). Bu felsefi yaklaşım geleceğin kusursuz toplumunu inşa etmek adına sancılı fakat yaratıcılığın ön planda olduğu bir geçiş aşamasından ibarettir. Çünkü dünya daimî bir devingenlik içerisinde oluş ve yok oluşlar halinde seyrini sürdürmektedir. Üstüninsan ise hayatın acılı, zahmetli, kederli, üzüntülü veya tam aksi duyguları barındıran ruh hallerinin hiçbirini ayırt etmeden kabul edendir. O, hayatı olduğu gibi kabul eden ve evetleyebilen bir karaktere sahiptir. Nietzsche, üstüninsanı tanımlarken “...en yüksek olumlama ilkesi, sınırlama bilmeyen bir evet deyiş, acının kendisine, suçun kendisine, varlığın sorunsal ve yabancı nesi varsa hepsine...” evet diyebilmeyi üstüninsanın vasıfları arasında göstermiştir (Nietzsche, 2003, s. 60). Ancak bu durum üstüninsanın çevresinde gerçekleşen olayların hakikatinden uzaklaşmasına veya bu olaylara yabancılaşmasına neden olacak bir etken değildir. Onun güç istencine

karşı şiddetli arzusu ve oluşların sonsuz bir biçimde yenilenecek olması, değişime karşı açık bir tutum sergilemesine neden olacaktır. Üstüninsanın nihai bir hedefi yoktur. Sadece oluşlar içerisinde kendisini güçlü kılarak tahakkümün bizatihi tarafından icra edilmesini istemektedir (Kuçuradi, 1967, s. 70-72). O herhangi bir nesne, varlık veya üst öğretinin esiri değil; daimî varoluş içerisinde teşekkül eden hayatı kabul etmiştir. Üstüninsan, güç istenci mefhumunu kendi varlığının kerteriz noktası olarak belirlediği gibi; oluş ve yok oluş biçiminde teşekkül eden hayatı da *amor fati* olarak ifade etmiş ve bu nosyonu da karakterinin en belirgin özelliği haline getirmiştir. *Amor fati*, üstüninsanın kendi hayatını olduğu gibi kabul etmesi anlamını ihtiva etmektedir. Yaşamda meydana gelen olumlu veya olumsuz her durumu evetleyebilen üstüninsan; şahsi iradesini kozmik istencin konfirmasyonuna teslim etmiştir (Dede, 1996, s. 91). Yaşamın bireye sunacağı her türlü acıyı ve elemi trajik şekilde evetleyen üstüninsan aynı zamanda bu olumsuz duygu durumların hiçbirinden korkmaz ve güce yani iktidara duyduğu sonsuz arzudan vazgeçmez. İstirabın ve üzüntünün en çok üstüninsanda bulunması elbette tesadüfi değildir. Hayatı anlamak ve anlamlandırmak adına insan ile verdiği mücadele sonucunda üstüninsan sıfatına erişen birey amacına ulaşır. O artık yaşamın ulaşılması gereken amaçlar veya hedefler olmadığını idrak etmiş ve bu nedenle büyük bir acının içerisinde hapsolmuştur. Fakat *amor fati* sayesinde bu acıya da göğüs gererek yapması ve olması gereken kişi olarak yoluna devam eder. Üstüninsan için hayatta her ne olursa olsun en büyük değer, gücü istemek, iktidara talip olmak ve sonsuz oluşun içerisinde yeni değerler üretmektir. O, modern sistem karşısında kendisini inşa ederken her daim içgüdülerini ön plana çıkarmaktadır. Sürü ahlakının bireye, toplumsal fayda adına içgüdülerini bastırması yönünde verdiği telkinleri ve bu durumu sözleşme ile zoraki olarak tasdik ettirmesini kabul etmez. Üstüninsan, güç istencine dayalı içgüdüsel kararları ile ancak hayatı kendisi gibi yaşama şansına sahip olacaktır. Çünkü o soylu bir yapıya sahiptir. Soyluluk herhangi sınıfsal ve ekonomik bir ayrıcalıktan gelmez. Onun soyluluğu geçmişe ait hiçbir ahlaki ve üst değeri tanımayarak ve alaşağı ederek geleceğe yönelik yeni değerler yaratma isteminden vuku bulmaktadır. Üstüninsan için iki temel ayrım bulunmaktadır. Gücü kendi hakikatini inşa etmek için arzu ile isteyenler ve kendi taleplerini çoğunluğun ihtiyaçlarıyla bütünleştiren güçsüzler (Kuçuradi, 1967, s. 76). Bu bağlamda üstüninsanın inşa edeceği yeni değerler sisteminin temelini yaratıcılık ve güç istenci oluşturmaktadır. Üstüninsan, iktidarını muteber kılabilmek adına insanın aşılması gerektiğini bilir ve bu durumu savunur. Üstüninsan, insanlığın erişebileceği nihai nokta olarak Nietzsche için kozmosun anlamını ihtiva eden tek gerçektir.

Sonuç

Nietzsche 19. yüzyılın en önemli ve patetik düşünürleri arasında yer almaktadır. Onun bu sivri ve muhalif sıfatlara hasıl olmasının en büyük nedenleri arasında şüphesiz çağının her türlü değerine karşı takındığı eleştirel tutum yatmaktadır. O, Avrupa kültürünün inşa ettiği tüm değerlerin alaşağı edilmesini isterken; şekillendirilecek yeni değerlerin herhangi iktidar eliyle değil bireyin bizatihi kendisi tarafından yaratılmasını istemektedir. Nietzsche için 19. yüzyıl Avrupa'sında esasında tamamen zıt gibi görünen fakat bireyi toplumsallaştırması ve üzerinde tahakküm kurması bakımından büyük benzerlik gösteren iki farklı hegemonya biçimi bulunmaktadır. Bunlar; Hristiyanlık ve modernizmdir. Hristiyanlık ahlakının inançsal öğretilerinde Tanrı'ya, O'nun buyruklarına ve bu buyrukları yeryüzünde tatbik etmekle görevli din adamlarına karşı koşulsuz bir itaat ve biat anlayışı bulunmaktadır. Modernizmde ise rasyonalizm ve pozitivizm mutlak itaatin beklendiği alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Nietzsche iktidarların güzergahlarına ve sığındığı kavramların meşruiyetine önem vermemektedir. İktidarın, okul, hastane veya cezaevleri gibi denetim ve gözetim aygıtlarını kullanması, baskı aygıtı olarak kolluk kuvvetlerini kullanması ya da ideolojik aygıtları kullanması Nietzsche için esas problemi teşkil etmemektedir. Onun için iktidarların hangi aygıtları kullandığı değil; bu aygıtlarla bireylerin toplum olgusuna dahil edilerek sürü ahlakını benimsemeleri önem taşımaktadır.

Nietzsche'nin iktidar temelli felsefesinde sürü ahlakı hiçbir zaman kabul görmemiş, muteber kılınmamış aksine izale edilmesi gereken hususlar olarak yorumlanmıştır. Sürü ahlakı, insanın zayıf ve edilgen tutumlarının toplumsal bir yansıması olarak ifade edilmiştir. İnsan hayatta kalabilmek için toplumun diğer bireyleriyle bir araya gelerek içgüdüsel bir şekilde güçlü olmayı talep etmektedir. Fakat Hristiyan öğretileri uhrevi anlayışın kutsallığını ön plana çıkartarak insanın nefsi ile yani içgüdüleri ile hareket etmesini engellemiştir. Benzer şekilde modernizmde de toplum sözleşmesiyle bireyin içgüdüsel tavırlarına yasalar aracılığıyla mâni olunmuştur. Nietzsche ise tüm bu tahakkümcü tavırların karşısında güç istencine karşı duyulan yüksek tutkuyu benimsemiş ve felsefesinin kerteriz noktasına bu mefhumu dahil etmiştir. Nietzsche için güç istenci bireyin gündelik hayat pratiklerinden ikili ilişkilerine kadar her alanda zorunlu bir şekilde teşekkül etmektedir. Yaşam güç istenci etrafına şekillenmekte ve özünü iktidar talebiyle inşa etmektedir. Bu talebi gerçekleştirecek kişi ise güç istencini karakterinin olmazsa olmazı kılan, tüm değerleri ve ahlaki öğretileri yıkan ve yeniden yaratabilen, yaşamın oluş ve yok oluşlar içerisinde sonsuz bir döngüde olduğunu bilen ve hayatın kendisine sunacağı olumlu ya da olumsuz her durumu evetleme yetisine sahip olan üstüninsandan başkası değildir. Nietzsche'nin iktidar mefhumunu güç

istenci olarak tarif ve tasvir etmesi onun mülahazalarının siyasi ideolojiler bağlamında değerlendirilmesine engel olamamıştır. Fakat Nietzsche için mutlak ve muteber bir ideoloji veya siyasi düşünce biçimi bulunmamaktadır. Onun için arkaik bir inançsal sistem ile demokrasi arasında veya faşizm ile sosyalizm arasında bir fark yoktur. Bu durum *homo religiosus'luktan, politicus'a* terfi eden insanlık adına nihilizm ve bengi dönüş kavramları çerçevesinde okunması gereken geçici akımlardır. Nietzsche'nin fikir ve mefhumlarıyla günümüzde hala varlığını sürdürmesinin en büyük sebebi; önermeye çalıştığı çözümlerin basit bir kuramsallaştırmayla değil, her türlü ahlak ve değer iktidarlığına isyan eden bir filozof olmasından kaynaklanmaktadır. Onun iktidar algısı kozmosun kaosu içerisinde varlığını her daim sürdürmektedir.

Kaynakça

- Atbakan, Utkan B. (2018), "Nietzsche'nin Perspektifinden Özne'nin Reddi", Uluslararası İstanbul Felsefe Kongresi Bildiri Kitabı, (İstanbul: Mantık Derneği Yayınları), s. 1-11.
- Baykan, Fehmi (2022), Nietzsche'nin Felsefesi, (İstanbul: Kaknüs Yayınları).
- Blackham, H. J. (2005), Altı Varoluşçu Düşünür, (Çev. E. Uşaklı), (Ankara: Dost Kitabevi).
- Camus, Albert (1990), Başkaldıran İnsan, (Çev. P. D. Yücel), (Ankara: V Yayınları).
- Coşar, Metin (2002), Nietzsche Kavramada Yeni Bir Yol, (Ankara: ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık).
- Çelebi, Vedat (2013), "Michel Foucault'da Bilgi, İktidar ve Özne İlişkisi", Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 5 (1), s. 512-523.
- Dede, Münir (1996), F.W.Nietzsche ve H. Bergson'un Ahlak Anlayışları, Erzurum Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Deleuze, Gilles (2021), Nietzsche ve Felsefe, (İstanbul: Norgunk Yayıncılık).
- Eyüpoğlu, İsmet Zeki (1991), Nietzsche: Eylem Ödevi, (İstanbul: Boray Yayınları).
- Foucault, Michel (2006), Hapishanenin Doğuşu, (Çev. M. A. Kılıçbay), (Ankara: İmge Kitabevi).
- Gerhardt, Volker (1996), Vom Willen zur Macht, (Berlin: de Gruyter).

- Guérin, Michel (2006), Kahraman Sokrates Nietzsche, (Çev. K. Sarıalioğlu), (İstanbul: Dharma Yayınları).
- Heidegger, Martin (2001), Nietzsche'nin Tanrı Oldü Sözü ve Dünya Resimler Çağı, (Çev. L. Özşar), (Bursa: Asa Kitabevi).
- Kuçuradi, İonna (1967), Nietzsche ve İnsan, (İstanbul: Yankı Yayınları).
- MacIntyre, Alasdair (2019), Erdem Peşinde Bir Ahlak Teorisi, (Çev. M. Özcan), (İstanbul: VakıfBank Kültür Yayınları).
- Megill, Allan (2021), Aşırılığın Peygamberleri: Nietzsche, Heidegger, Foucault, Derrida, (Çev. T. Birkan), (İstanbul: Metis).
- Nietzsche, Friedrich (1968), The Will to Power, (Çev. W. K. Hollingdale), (New York: Vintage Books).
- Nietzsche, Friedrich (1974), The Gay Science, (Çev. W. Kaufmann), (New York: Vintage Books).
- Nietzsche, Friedrich (2002a), Güç İstenci Bütün Değerleri Değiştirir Denemesi, (İstanbul: Birey Yayıncılık).
- Nietzsche, Friedrich (2002b), Putların Alacakaranlığı, (İstanbul: Tüm Zamanlar Yayıncılık).
- Nietzsche, Friedrich (2003), Ecce Homo (Çev. C. Alkor), (İstanbul: İthaki).
- Nietzsche, Friedrich (2003), Şen Bilim, (Bursa: Asa Kitabevi).
- Nietzsche, Friedrich (2011), Ahlakın Soykütüğü, (İstanbul: Kabalcı Yayınevi).
- Nietzsche, Friedrich (2015), İyinin ve Kötünün Ötesinde, (Çev. A. İnam), (İstanbul: Say Yayınları).
- Nietzsche, Friedrich (2016), Böyle Söyledi Zerdüş, (Çev. M. Tüzel), (İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları).
- Öner, Ebru ve Sebahattin Çevikbaş (2018), "Nietzsche'nin Platon Eleştirisi: Platoncu Değerlerin Yeniden Değerlendirilmesi", Kaygı, (109), s. 109-127.
- Pearson, Keith Ansell (1998), Kusursuz Nihilist, (Çev. C. Soydemir), (İstanbul: Ayrıntı).
- Selvi, Selvihan (2017), Nietzsche'nin Hakikat Kavrayışı ve Perspektivizm, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

